THE EXCAVATION ON GEDIMINO AVE. NEXT TO LUKIŠKĖS SQUARE

In 2006 an excavation was conducted in Vilnius next to Lukiškės Square in the part of Gedimino Avenue being reconstructed between Vasario 16-osios and V. Kudirkos Sts. On the S side of the avenue stand two brick public buildings that were built in the late 19th – early 20th century while on the N side is Lukiškės Square which began to form in the 18th century and was used as a market place until the mid-20th century (Fig. 1). A 3000 m^2 area was excavated in the avenue's roadway and another 4000 m^2 under the pavements but no undisturbed cultural layer was found. The chance finds collected such as a glass bottle bottom with an inscription (Fig. 2) are connected to the market place activities and date to the 19th – early 20th century.

ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI AGUONŲ G. 17

Robertas ŽUKOVSKIS

2006 m. Vilniuje, Aguonų g. 17 vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai. Iki 1940 m. šioje teritorijoje veikė tabako fabrikas. Fabriko pastatai sukoncentruoti sklypo R dalyje, prie Aguonų g. Čia buvo pastatytos dirbtuvės, žaliavų sandėliai, ekonominė parduotuvė, administracinis pastatas su valdininkų butais, svečių kambariais, darbininkų patalpomis, kanceliarija, arklidės ir t. t. Sklypo V dalyje (prie Mindaugo g.) esantys mūriniai gamybinės paskirties statiniai statyti po 1940 m.

Žvalgomųjų tyrinėjimų metu iškasti 7 šurfai, iš viso ištirtas 22,45 m^2 plotas. Fiksuotas 2–3,7 m storio kultūrinis sluoksnis. Iki 1–1,45 m gylio fiksuoti XX a. datuotini permaišyti kultūrinio sluoksnio horizontai.

Šurfas 1 kastas sklypo ŠV dalyje. Jo dydis – 1,5x1,5 m. Tamsiai pilkos žemės sluoksnyje (H_{abs} 134,00–133,32 m) rasta geležinių bato pasagėlių, buitinės keramikos šukių. Radiniai datuojami XVI a. antrąja puse (?) – XIX a. 1,6–1,8 m gylyje (H_{abs} 133,15–132,80 m) nuo dabartinio žemės paviršiaus pasiektas nejudinto smėlio įžemis.

Šurfas 2 kastas sklypo ŠV dalyje, prie mūrinių garažų. Jo dydis – 1,5x2,5 m. Ties H_{abs} 134,60–134,50 m aptiktas akmenų grindinio fragmentas – buvusio kiemo paviršius. Juodos žemės sluoksnyje (H_{abs} 134,08–133,14 m) aptikta geležinių kaltinių vinių, buitinės keramikos šukių, plokštinių koklių fragmentų. Radiniai datuojami XVII–XIX a. Apie 2 m gylyje (H_{abs} 133,13–133,06 m) nuo dabartinio žemės paviršiaus pasiektas nejudinto smėlio įžemis.

Šurfas 3 kastas sklypo V pusės centrinėje dalyje, prie mūrinio gamybinės paskirties pastato. Jo dydis – 1,6x1,9 m. Iki 50–60 cm gylio kastas sujauktas viršutinis juodžemio, statybinių griuvenų, medgalių, šaknų sluoksnis. Giliau fiksuotas 80–85 cm storio tamsiai pilkos žemės sluoksnis, maišytas su smėliu, moliu, smulkiomis griuvenomis, retais degėsiais, šaknimis. Šiame sluoksnyje aptikti radiniai datuojami XVII–XIX a. Po juo (H_{abs} 132,90–132,80 m) yra 12 cm storio molio tarpsluoksnis. Giliau (H_{abs} 132,80–132,75 m) pasiektas 45–65 cm storio juodos žemės sluoksnis su smulkiomis griuvenomis ir retais degėsiais. Apie 2 m gylyje (H_{abs} 132,22–132,18 m) nuo dabartinio žemės paviršiaus pasiektas ne-

judinto smėlio įžemis.

Šurfas 4 kastas sklypo PV dalyje esančiame kieme. Jo dydis – 2,1x2,5 m. Nukasus stambių statybinių griuvenų sluoksnį, 86–125 cm gylyje (H_{abs} 132,37–131,98 m) atkasti buvusio pastato pamatinės dalies fragmentai. Atkastų mūrų plotis – 40 cm. Pamatai mūryti iš gelsvos ir rausvos spalvos plytų (26x11x5,5, ?x12x6,5, ?x11x5,5 cm dydžio). Šurfo centrinėje dalyje atkasta 0,7x1,4 m dydžio buvusi kanalizacijos duobė, orientuota ŠR–PV kryptimi. Vidinės duobės sienelės išbetonuotos. Duobės apačia nepasiekta – pradėjo rinktis vanduo (iškasta iki maždaug 2 m gylio – H_{abs} 131,19 m). Pastatas datuotinas XIX a. pabaiga – XX a. pirmąja puse. Jis veikiausiai nugriautas Antrojo pasaulinio karo metais arba pokaryje. Išlikę pamatai užversti stambiomis statybinėmis griuvenomis. Atkastų pamatų apačia ir įžemis nepasiekti.

Šurfas 5 kastas sklypo ŠR dalyje, prie Aguonų g. Šurfo dydis – 1,7x2 m. Nukasus viršutinį 35–50 cm asfalto, smėlio, žvyro ir statybinių griuvenų sluoksnį, pasiektas 55–60 cm storio tamsiai pilkos žemės su stambiomis statybinėmis griuvenomis ir degėsiais sluoksnis. Žemiau, 1,7–1,85 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus (H_{abs} 133,56–133,32 m), fiksuoti 16–18 cm storio smėlio, molio ir griuvenų tarpsluoksniai. Nukasus viršutinį sujauktą žemių sluoksnį, pasiektas juodos žemės su labai smulkiais degėsiais ir griuvenomis sluoksnis. Iš pradžių atrodė, jog pasiektas pirminis žemės paviršius. Tačiau, nukasus maždaug 0,85 m šio sluoksnio, aptiktas dar vienas supiltinis tamsiai pilkos žemės, smėlio, statybinių griuvenų ir kalkių skiedinio sluoksnis. Iškart po juo, 3,15 m gylyje (H_{abs} 132,10 m) nuo dabartinio žemės paviršiaus pasiektas smėlio įžemis.

Šurfas 6 kastas sklypo PR dalyje esančiame kieme. Jo dydis – 1,4x1,5 m. Nukasus viršutinį 30 cm skaldos ir asfalto sluoksnį, iki 1,06–1,2 m gylio nuo dabartinio žemės paviršiaus fiksuotas sujauktas pilkos žemės sluoksnis su kalkių skiedinio, statybinių griuvenų, molio ir smėlio tarpsluoksniais. 1,05–1,2 m gylyje fiksuotas 8 cm storio juodos žemės su degėsiais ir šaknimis tarpsluoksnis. Po juo kastas 50 cm storio juodos žemės su akmens anglies pėdsakais sluoksnis. Giliau – 10 cm storio durpių ir medžio puvėsių sluoksnis. Apie 2,05 m gylyje atkastas 1,6 m storio tamsiai pilkos žemės, maišytos su smulkiomis griuvenomis, degėsiais ir smėliu sluoksnis. Šiame sluoksnyje aptikti radiniai datuojami XVIII–XIX a. 3,55–3,75 m gylyje (H_{abs} 130,10–129,90 m) nuo dabartinio žemės paviršiaus pasiektas smėlio įžemis.

Šurfas 7 kastas sklypo V pusės centrinėje dalyje, prie mūrinio gamybinės paskirties pastato. Jo dydis – 1,4x1,9 m. Iki 75–95 cm gylio kastas sujauktas skaldos, žvyro ir stambių griuvenų sluoksnis. Po juo fiksuotas 60–65 cm storio pilkos žemės su retais degėsiais, smulkiomis griuvenomis ir kalkių skiediniu sluoksnis. Giliau (H_{abs} 132,78–131,88 m) pasiektas 90 cm storio tamsiai pilkos žemės, degėsių ir smulkių griuvenų sluoksnis, kuriame užfiksuoti 5–10 cm storio juodos žemės bei maišyto smėlio tarpsluoksniai. Šiame sluoksnyje aptikti radiniai datuojami XVI–XVII a. Jį nukasus pasiektas 40–50 cm storio molio, griuvenų ir kalkių skiedinio sluoksnis. Apie 2,7 m gylyje (H_{abs} 131,50–131,60 m) fiksuota pilka žemė, maišyta su smėliu ir žvyru. 3–3,1 m gylyje (H_{abs} 131,20–131,10 m) nuo dabartinio žemės paviršiaus pasiektas smėlio įžemis. Šurfo P dalyje įžemyje fiksuotas 24 cm pločio ir 16 cm gylio PV–ŠR kryptimi orientuotas pil-

tuvėlio formos griovelis, užpildytas pilka žeme, smėliu ir žvyru. Tai galėjo būti neaiškios paskirties sunykusio medinio rąstelio pėdsakai.

THE FIELD EVALUATION AT AGUONŲ ST. 17

7 test pits were excavated during an evaluation conducted in Vilnius at Aguonų St. 17. In all an area of 22.45 m^2 was excavated. A 2–3.7 m thick cultural layer was recorded during the evaluation. Jumbled cultural layer horizons that date to the 20th century were recorded at a depth of 1–1.45 m. Iron shoe heel plates, wrought nails, household pottery sherds, and fragments of flat stove tiles were discovered in deeper layers. The finds date to the 16th–19th centuries. Fragments of stone pavement and a building dating to the late 19th – first half of the 20th century were also found.

ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI BOKŠTO G. 21A

Robertas ŽUKOVSKIS

2006 m. Bokšto g. 21A vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai, kurių metu iškasti penki 2x2 m dydžio šurfai (iš viso ištirtas 20 m^2 plotas).

Remiantis istoriniais duomenimis, tirtame sklype XVIII a. pradėti statyti mūriniai pastatai. Klasicizmo laikotarpiu galutinai susiformavo sklypo užstatymas, aptvertas mūrine tvora. Tačiau tyrinėjimų metu neaptikta jokių užstatymo pėdsakų. Fiksuotas 1,5–3,3 m storio kultūrinis sluoksnis. Apatinis jo horizontas datuojamas XVII a.

Šurfas 1 kastas sklypo ŠV dalyje. Nukasus iki 10 cm storio velėnos sluoksnį, fiksuotas 20 cm storio pilkos žemės sluoksnis (H_{abs} 110,30–109,94 m). 15–20 m gylyje nuo žemės paviršiaus atidengtas tamsiai pilkos žemės sluoksnis su molio linzėmis, kalkėmis ir smulkiomis griuvenomis. Jis tęsėsi iki pat įžemio (H_{abs} 107,55–106,94 m), tačiau kai kuriose vietose buvęs perkastas. Visame maišytos struktūros sluoksnyje radinių aptikta mažai (geležinis raktas, XVII–XX a. buitinės keramikos fragmentai). Šurfo Š dalyje įžemis pasiektas 3,3 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus (H_{abs} 106,90 m), P dalyje – 2,81 m gylyje (H_{abs} 107,54 m).

Šurfas 2 kastas centrinėje sklypo dalyje. Šurfo žemės paviršius žemėja P–Š kryptimi (H_{abs} 111,50–111,37 m). Nukasus ploną velėnos sluoksnį, fiksuotas 1,25 m storio tamsiai pilkos žemės su šaknimis sluoksnis (H_{abs} 111,50–110,25 m). 44–63 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus (H_{abs} 111,06–110,74 m) palei V ir Š sienelę išryškėjo 10 cm storio smėlio ir pilkos žemės tarpsluoksnis, žemėjantis P–Š kryptimi. Tamsiai pilkos žemės sluoksnyje aptikta XVII–XX a. buitinės keramikos šukių. Įžemis pasiektas 1,55 m gylyje nuo žemės paviršiaus (H_{abs} 110,00–109,95 m).

Šurfas 3 kastas sklypo R dalyje. Žemės paviršius jo P dalyje fiksuotas ties H_{abs} 111,30 m, Š – ties H_{abs} 111,09 m. Iš pradžių kastas 1,25 m storio tamsiai pilkos žemės su smulkiomis griuvenomis ir retomis šaknimis sluoksnis, kuriame aptiktos trys geležinės batų pasagėlės, buitinės keramikos ir plokštinių koklių fragmentų. Radiniai datuojami XVII–XX a. Giliau kas-